

УДК 351.75: 343.34

О.Г. КОМІСАРОВ, кандидат юридичних наук, доцент, докторант,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЩОДО ВИДІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Анотація. Про інформаційні рівні правового регулювання охорони громадського порядку.

Аннотация. Об информационных уровнях правовой регуляции охраны общественного порядка.

Summary. On data levels of legal regulation of protection of public order.

Ключові слова. Попередження і припинення правопорушень, інформаційне забезпечення.

Побудова правової Української держави на сучасному етапі потребує удосконалення правового регулювання переважної більшості суспільних відносин, які, у свою чергу, складають зміст громадського порядку. Вирішення проблем попередження і припинення правопорушень значною мірою залежить від рівня організації і, безпосередньо, наявності достатньої кількості відомостей щодо стану громадського порядку.

Вирішення такого завдання у зв'язку із складністю та багатогранністю цього явища, необхідністю задоволення матеріальних та духовних потреб людини тощо до сьогодні не знайшло відображення у наукових дослідженнях вітчизняних авторів. Так, у роботах С.Г. Братель, В.А. Грабельникова, О.В. Джафарової, Д.С. Каблова, Я.М. Когут, І.М. Копотуна, М.В. Корнієнко, М.І. Логвіненко, М.В. Лошицького, В.А. Молотай, О.М. Музичука, Ю.С. Небеского, А.С. Поклонського, А.В. Сергєєва, А.В. Серьогіна, О.І. Ульянова, Д.П. Цвігуна О.Г. Яреми досліджені лише окремі практичні аспекти охорони громадського порядку різними суб'єктами, переважно органами внутрішніх справ, без урахування значення та масштабності інформаційного забезпечення такої діяльності. Таким чином, доцільним та практично необхідним є розгляд окремих інформаційних рівнів (масштабів) правового регулювання охорони громадського порядку.

Якщо розглядати ситуацію, що склалася у національному законодавстві щодо правового регулювання проблеми охорони громадського порядку з позиції системного підходу, можна визначити дві ключові підсистеми охорони громадського порядку – підсистему охорони статичного громадського порядку й підсистему охорони динамічного громадського порядку. Цілісність обох підсистем охорони громадського порядку обумовлюється законністю інтересу особи на потрапляння у межі певного ареалу (громадського місця) або виходу за такі межі з подальшим закріпленням охорони такого інтересу в нормах адміністративного, цивільного та кримінального законодавства.

Щодо першої доцільно виділяти існування особливого режиму, який не залежить від поведінки особи та реалізації нею власних законних інтересів, пов'язаного із поняттям “громадське місце”. У цьому випадку національне законодавство містить характеристику окремих громадських місць, наприклад, стадіонів чи вулиць, та фіксацію правил поведінки у цих межах. Також перебування особи в цих межах передбачає збір та обробку нею достатньої кількості інформації щодо правил поведінки для юридичної кваліфікації останньої. Отже, необхідною умовою охорони статичного громадського порядку є детальна інформація щодо правил поведінки та загальна інформація щодо меж громадського місця.

Щодо другої підсистеми – охорони динамічного громадського порядку доцільно розглядати залежність від поведінки або наявності законних інтересів особи загалом.

Останню можливо охарактеризувати за допомогою категорій “переміщення” та “відображення” й пов’язаних з ними законних інтересів людини. У цьому випадку національне законодавство закріплює сукупність способів переміщення особи в суспільстві з огляду на доцільність самого переміщення, сприйняття нею інформації та корегування власної поведінки. При цьому обов’язковою умовою охорони динамічного громадського порядку є здійснений у законний спосіб вихід особи за межі хоча б одного громадського місця, що вимагає детальної регламентації саме цих меж, у тому числі й завдяки фіксації внутрішніх меж одного статичного громадського місця. Отже, необхідною умовою охорони динамічного громадського порядку є наявність детальної інформації щодо меж громадського місця, у тому числі й внутрішніх, та загальна інформація щодо способу виходу за ці межі. При цьому мета переміщення може вважатися досягнутою, якщо особа припиняє використання означеного способу вже у межах іншого громадського місця, охорона якого може характеризуватися як статична. В іншому випадку (особа продовжує використання означеного способу) – охорона залишається динамічною незалежно від характеристик громадського місця та не має обмежень у просторі.

Таким чином, норми Глави 14 “Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку” Кодексу України про адміністративні правопорушення, Розділу IX “Злочини проти громадської безпеки”, Розділу XII “Злочини проти громадського порядку та моральності” Кримінального кодексу України слід визнати такими, що забезпечують охорону статичного громадського порядку та притягнення до відповідальності за порушення окремих правил поведінки, а норми, що містять заборону окремих способів реалізації власних законних інтересів та віднесені до інших об’єктів захисту, – такими, що забезпечують охорону динамічного громадського порядку. Відповідний розгляд змісту Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України дозволяє припустити можливість групування їх норм залежно від масштабу об’єкта – громадського порядку на: правопорушення, що посягають на статичний громадський порядок, як сукупність правил поведінки, що інформаційне забезпечені та підтримуються системою морально-виховних заборон; правопорушення, що посягають на динамічний громадський порядок, як сукупність кількісних характеристик (меж) поведінки особи, що інформаційне забезпечені та підтримуються системою державного примусу; правопорушення, що посягають на динамічний громадський порядок, як сукупність якісних характеристик (способів) поведінки особи, що інформаційне забезпечені та підтримуються системою державного примусу; правопорушення, що посягають на динамічний громадський порядок, який інформаційне не забезпечений та спирається виключно на морально-виховні заборони чи державний примус. Отже, інформаційне забезпечення громадського порядку можна розглядати як предмет правового регулювання охорони громадського порядку.

Визначаючи масштабність охорони громадського порядку як об’єкта правового регулювання, доцільно звернути увагу на вимірність життєдіяльності людини. Так, життя окремої особи можна розділити на активну та пасивну частини і такі, як, наприклад, “неспання” та “сон”. Кожну з цих фаз життя людини, у свою чергу, можливо розділити за сталістю кола осіб, з якими ця особа вступає у відносини, на стає, чи родинне коло, стабільне, чи колективне, нестабільне, чи випадкове тощо. Результатом здійсненого масштабування охорони громадського порядку завжди є нагромадження спеціальних правил поведінки або визначення меж правомірної поведінки особи в якості інформаційного ресурсу людини. Загалом доцільно вести мову про три базові виміри (ареали) як рівні інформації про охорону громадського порядку: 1) сім’я; 2) робоче місце; 3) переміщення між “сім’єю” та “робочим місцем”.

Перший з цих вимірів – сім’я є інтегральним показником суспільного розвитку, який відображає моральний стан суспільства і є могутнім фактором формування демографічного потенціалу [1], первинним та основним осередком суспільства [2]. Інформаційний ресурс охорони громадського порядку на цьому рівні обмежується поняттям “сім’я”, визначеним у ст. 3 Сімейного кодексу України та ст.1 Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям”: *“Сім’я – це особи, які спільно проживають, пов’язані спільним побутом, мають взаємні права та обов’язки. Права члена сім’ї має одинока особа”*. При цьому Сімейний кодекс України не містить даних про наявність спеціальних правил поведінки в родині, обмежуючись у ст.1 виключно метою державного регулювання сімейних відносин, досягненню якої мають сприяти як державна охорона сім’ї (ст. 5), так і моральні засади суспільства (ст. 3) й місцеві звичаї чи звичаї національних меншин (ст. 11). Таким чином, розглядаючи статичний громадський порядок у межах сім’ї, доцільно говорити про систему морально-виховних заборон, відомості про яку належать виключно членам самої сім’ї. Отже, інформаційна система охорони громадського порядку на рівні сім’ї завжди буде замкненою. Доступ до інформації щодо способів (порядку) задоволення власного інтересу одним із членів сім’ї щодо інших членів сім’ї може надаватися у разі, якщо у діях щодо останніх містяться ознаки насильства у сім’ї, визначені у законі. До цього слід додати, що відповідно ст. 3 Сімейного кодексу України сім’я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, які не суперечать моральним засадам суспільства, що, у свою чергу, не вимагає передавання відомостей про правила поведінки у сім’ї до третьої особи від часу її створення. Те ж саме стосується й здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов’язків, у тому числі й у разі обрання членами сім’ї договірного способу врегулювання сімейних відносин.

Насильство в сім’ї як основне джерело інформації про існуючі у межах окремої сім’ї правила поведінки, є складною системою, вивченням якої займаються фахівці з педагогіки, психології, соціології, адміністративного, кримінального права, кримінології, інших галузей знань. Як зазначає О.В. Ковальова, на сьогодні існують три основних підходи до вивчення проблеми насильства в сім’ї: соціально-історичний (або соціально-культурний), який розглядає насильство в сім’ї як соціальну проблему, що виникла через домінуючу позицію чоловіка у суспільних відносинах; системний, який зосереджується на причинах та формах конфлікту, вивчає особливості взаємодії, процес вирішення конфліктів у сім’ї як системі, динаміку спілкування; та індивідуально-психологічний, який фокусується на пошуку специфічних рис кривдника та жертви, а також наслідків насильства на особистісному рівні [3, с. 12]. Таким чином, обґрунтованою є залежність охорони статичного громадського порядку на рівні сім’ї від змісту переданої третій особі (органу або установі, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім’ї) інформації про навмисні дії одного з членів сім’ї фізичного, сексуального, психологічного або економічного спрямування.

Додатковим аргументом щодо статичності громадського порядку на рівні сім’ї є визначені у ст. 4 Закону України “Про попередження насильства в сім’ї” підстави для вжиття заходів з попередження насильства в сім’ї (заява про допомогу жертви насильства в сім’ї або члена сім’ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім’ї; висловлене жертвою насильства в сім’ї або членом сім’ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім’ї, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім’ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто; отримання повідомлення про застосування насильства в сім’ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім’ї [4]) щодо яких пред-

ставники органів та установ, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, отримують відповідні відомості поза межею сім'ї. Слід пам'ятати, що передавання відповідної інформації членом сім'ї, у тому числі й жертвою насильства в сім'ї, не може свідчити про ліквідацію сім'ї або вихід цього члена сім'ї за її межі, визначені нормами адміністративного, кримінального, сімейного, цивільного, житлового тощо законодавства.

Законодавець не обов'язково пов'язує статичний громадський порядок на рівні сім'ї із поняттям “насильство у сім'ї”, що відображується у ст.ст. 174, 176, 177-2, 180, 182, 183, 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення, відповідно до диспозиції яких інформація щодо застосування вогнепальної чи холодної металевної зброї або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду в населених пунктах і в не відведених для цього місцях; виготовлення або зберігання без мети збуту самогону чи інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення, виготовлення або зберігання без мети збуту апаратів для їх вироблення; виготовлення, придбання або зберігання з метою реалізації фальсифікованих алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, а так само виготовлення, придбання або зберігання з метою реалізації або використання за призначенням обладнання для вироблення фальсифікованих алкогольних напоїв чи тютюнових виробів; відомості щодо доведення неповнолітнього до стану сп'яніння батьками неповнолітнього, особами, які їх замінюють, або іншими особами; відомості щодо порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах; данні про завідомо неправдивий виклик пожежної охорони, міліції, швидкої медичної допомоги або аварійних служб; відомості щодо ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей можуть не передаватися членом сім'ї – порушником, а збиратися або бути отриманими третьою особою.

Домінування у питаннях охорони громадського порядку на рівні сім'ї статичного підходу обумовлене також дією конституційного принципу “недоторканності особи”, свободою її розвитку, у тому числі й у сімейних відносинах. Разом з цим, межі сім'ї, визначені нормами адміністративного, кримінального, сімейного, цивільного, житлового законодавства, дозволяють не тільки формалізувати окремі правила поведінки у сім'ї, а й виділити види динамічного громадського порядку на рівні сім'ї. Так, якщо за колом осіб статичний громадський порядок пов'язаний із поведінкою подружжя, батьків та дітей, усиновлювачів та усиновлених, матері та батька дитини щодо її виховання, розвитку та утримання, баби, діда, прабаби, прадіда, внуків, правнуків, рідних братів та сестер, мачухи, вітчима, падчерки, пасинка, інших членів сім'ї, визначених у Сімейному кодексі України, то динамічний громадський порядок має бути пов'язаний із поведінкою осіб, сімейні відносини яких порушують межі окремої сім'ї, наприклад, двоюрідних братів та сестер, тітки, дядька, племінниці, племінника, інших родичів за походженням або сусідів, та спрямовані на задоволення власного інтересу в межах цієї сім'ї.

Наступним виміром масштабу охорони громадського порядку є “робоче місце”, яке також можна розглядати у статичній та динамічній, виділяти його інформаційні межі та правила поведінки в цих межах. Відповідно до рекомендацій Генеральної конференції Міжнародної організації праці “робоче місце” – це будь-яке місце, де працівники повинні перебувати або куди вони повинні направлятися для виконання своєї роботи, яке перебуває під контролем роботодавця [5]. Національне законодавство України загалом підтримало такий підхід шляхом деталізації окремих характеристик поняття “робоче місце”

та вироблення на цій основі правил поведінки і визначення окремих його меж. Так, Міністерство праці та соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я, Державний комітет України по нагляду за охороною праці, інші компетентні органи вказують на часові особливості: робоче місце – це місце постійного або тимчасового перебування працівника в процесі трудової діяльності [6]. Державний комітет України по нагляду за охороною праці вказує на структурованість робочого місця: робоче місце – елементарна одиниця структури підприємства, де розміщені виконавці роботи, технологічне обладнання, що обслуговується, та оснащення [7]. У Законі України “Про розвиток автомобільної промисловості України” застосований системний підхід: робоче місце – зона застосування праці одного працюючого, обладнана та оснащена всім необхідним для виконання виробничого процесу або його частини протягом повного робочого дня (повне завантаження) [8]. Аналізуючи підходи до визначення поняття “робоче місце”, слід зазначити про його безпосередній зв'язок із реалізацією людиною свого інтересу зайнятості шляхом працевлаштування.

Статичність громадського порядку на рівні робочого місця доцільно розглядати у межах укладеної трудової угоди, яка регулює порядок реалізації всіх означених прав. Відповідно до ст. 21 Кодексу законів про працю України угодою між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою є трудовий договір. До цього слід додати, що засновані на чинному законодавстві та прийнятих на себе зобов'язаннях відомості щодо зміни в організації виробництва і праці; забезпечення продуктивної зайнятості; нормування і оплати праці, встановлення форм, системи, розмірів заробітної плати та інших видів трудових виплат; встановлення гарантій, компенсацій, пільг; участі трудового колективу у формуванні, розподілі і використанні прибутку; режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку; умов і охорони праці; забезпечення житлово-побутового, культурного, медичного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку працівників; гарантій діяльності профспілкової чи інших представницьких організацій трудящих; умов регулювання фондів оплати праці та встановлення міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень в оплаті праці; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (ст. 13) включаються до колективного трудового договору, а визначені за угодою сторін відомості щодо строків дії, прав, обов'язків, відповідальності сторін, умов матеріального забезпечення і організації праці працівника тощо є складовою частиною особливої форми договору – контракту (ч. 3 ст. 21) [9].

Важливим елементом охорони громадського порядку на даному рівні є те, що, як і на рівні сім'ї, правила поведінки працівників та роботодавців розробляються ними з урахуванням особливостей робочого місця та трудових операцій, але, на відміну від попереднього рівня, статичність цих правил ґрунтується виключно на чинному законодавстві та державних гарантіях забезпечення права громадян на працю. Така умова стосується й особливої форми регулювання трудових відносин – контракту, сфера застосування якого відповідно до ч. 3 ст. 21 Кодексу законів про працю України визначається виключно законами України.

Правила поведінки учасників трудових відносин Кодекс законів про працю України визначає як елемент трудової дисципліни, вказуючи, що працівники зобов'язані працювати чесно і сумлінно, своєчасно і точно виконувати розпорядження власника або уповноваженого ним органу, додержуватися трудової і технологічної дисципліни, вимог нормативних актів про охорону праці, дбайливо ставитися до майна власника, з яким укладено трудовий договір (ст. 139), а власник або уповноважений ним орган повинен правильно організувати працю працівників, створювати умови для зростання продукти-

вності праці, забезпечувати трудову і виробничу дисципліну, неухильно додержуватися законодавства про працю і правил охорони праці, уважно ставитися до потреб і запитів працівників, поліпшувати умови їх праці та побуту (ст. 141) [9]. Таким чином, статична охорона громадського порядку, передбачена трудовим договором, має безпосереднє відображення у затверджених трудовими колективами за поданням власника або уповноваженого ним органу і виборного органу первинної профспілкової організації правилах внутрішнього трудового розпорядку, статутах або положеннях про дисципліну.

Особливість охорони громадського порядку на рівні робочого місця полягає в тому, що правила внутрішнього трудового розпорядку в обов’язковому порядку розробляються на основі типових правил, до змісту яких забезпечений вільний доступ не тільки учасників трудових відносин як до, так і під час трудових операцій, а й третіх осіб. До цього слід додати, що відповідно п. 34. Типових правил внутрішнього трудового розпорядку для робітників, службовців, підприємств, установ та організацій правила внутрішнього трудового розпорядку вивішують у цехах (відділах) на видному місці [10].

Складовою частиною будь-яких правил внутрішнього трудового розпорядку є визначення порушення трудової дисципліни та захисту громадського порядку в разі їх вчинення. Так, відповідно п. 24 Типових правил внутрішнього трудового розпорядку для робітників, службовців, підприємств, установ та організацій порушення трудової дисципліни становить невиконання, або неналежне виконання з вини робітника покладених на нього трудових обов’язків. Систему порушень трудової дисципліни у цьому випадку складають: систематичне невиконання без поважних причин трудових обов’язків, прогул та поява на робочому місці у стані сп’яніння. Реакцією на вчинення останніх є застосування адміністрацією заходів дисциплінарного або громадського впливу, а також застосування інших заходів, передбачених чинним законодавством, за спеціальною процедурою із розглядом пояснень порушника та підготовкою наказу про застосування заходів впливу. Такий підхід свідчить про відсутність суттєвих інформаційних меж робочого місця у питанні охорони громадського порядку для регулювання поведінки робітників (найманих працівників) та, відповідно, наявність таких меж для охорони громадського порядку щодо поведінки власника або дій уповноваженого ним органу.

До адміністративних правопорушень, що посягають на статичний громадський порядок на “робочому місці”, слід віднести наступні склади правопорушень, включених до глави 14 Кодексу законів України про адміністративні правопорушення: порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням (ст. 175), куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом (ст. 175-1), придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення (ст. 177), здійснене на робочому місці, розпивання спиртних напоїв на виробництві (на робочих місцях, у приміщеннях і на території підприємств, установ, організацій) або перебування на роботі в нетверезому стані (ст. 179), доведення неповнолітнього до стану сп’яніння іншими особами (ст. 180), здійснене на робочому місці. Слід пам’ятати, що притягнення до адміністративної відповідальності можливе, якщо до особи порушника не застосовано заходів дисциплінарного, громадського впливу або на неї не покладено матеріальну відповідальність згідно із законом чи умовами договору.

На відміну від рівня “сім’ї”, в масштабі “робочого місця” не можна говорити про домінування охорони статичного громадського порядку над охороною динамічного громадського порядку. Причиною паритетності та рівнозначності для загальної системи громадського порядку зазначених підсистем у масштабі “робочого місця” є визначений законом ступінь інформаційної відкритості поведінки власника або дій уповноваженого

ним органу оточуючому середовищу, у тому числі представникам контролюючих і правоохоронних органів, та, одночасно, наявність інформаційних меж (перешкод) охорони громадського порядку з ініціативи (інтересів) працівників за винятком реалізації професійними спілками власних прав, закріплених Законом України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” [11].

Інформаційна відкритість власника щодо об’єктів своєї власності та змісту права власності регулюється нормами Цивільного кодексу України. Так, відповідно ст. 319 Цивільного кодексу України власник щодо свого майна може вчиняти будь-які дії, що не суперечать закону та відповідають моральним засадам суспільства, а держава, відповідно не втручається у здійснення ним права власності. Ключовим положенням здійснення права власності у питанні інформаційної відкритості слід вважати закріплені у ч. 4 та ч. 5 ст. 319 положення, що власність зобов’язує, а власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі [12], які доцільно розглядати в якості об’єктів посягання на динамічний громадський порядок у масштабі “робочого місця”.

Охорона громадського порядку в масштабі “робочого місця” залежить також від ступеня секретності (таємності) інформації щодо зазначених об’єктів. Так, відповідно до ст. 505 Цивільного кодексу України інформація щодо дій власника або уповноваженого ним органу є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв’язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Разом з тим Кабінетом Міністрів України затверджено Перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці, відповідно до якого перелічені у ньому відомості повинні передаватися органам державної виконавчої влади, контролюючим і правоохоронним органам, іншим юридичним особам за їх вимогою [13]. Таким чином, правопорушення, що посягають на динамічний громадський порядок, протидія яким передбачає порушення інформаційних меж робочого місця, не пов’язані із порушенням трудової дисципліни та інших правил поведінки на робочому місці, закріплених у Главі 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Останній з рівнів вимірювання громадського порядку – “переміщення між “сім’єю” та “робочим місцем” – є найбільшим й найскладнішим у системі охорони громадського порядку. Як і у двох попередніх, цей рівень можна розділити на статичну й динамічну охорону громадського порядку та, враховуючи тенденцію до збільшення відкритості інформації про громадський порядок із збільшенням масштабів його охорони, відзначити домінування охорони динамічного громадського порядку. Висновок щодо зазначеної тенденції дозволяє розглядати “переміщення” як систему цілеспрямованих дій (поведінки) окремої людини, обмежену “сім’єю” та “роботою”. За таких умов, окрім зовнішніх меж “переміщення”, слід розглядати також його внутрішню систему, побудовану за принципом суспільного визнання та нормативного закріплення окремих правил поведінки.

Вихід людини за межі сім’ї чи робочого місця завжди обумовлений метою, яка не посягає на громадський порядок, підтримується у суспільстві за допомогою морально-виховних засобів, формалізована у певному нормативно-правовому акті тощо. Так, наприклад, реалізацією конституційного права на свободу переміщення є вільний дорожній рух, здійснюваний за Правилами дорожнього руху [14], або відвідування людиною спортивних чи інших видовищних заходів як задоволення законного інтересу на розви-

ток своєї особистості. До останнього слід віднести й відвідування стадіонів для перегляду матчів під час проведення всеукраїнських змагань з футболу серед професіональних команд, що відбувається за Правилами поведінки глядачів на стадіонах під час відвідування футбольних матчів та з урахуванням місцевих особливостей й стану конкретного стадіону, визначеними регіональною федерацією футболу та футбольним клубом (приймаючою стороною) [15]. При цьому інформація про змагання, назви команд, план стадіону та секторів, їх номери, номери ряду і місця, а також витяг з правил поведінки та відомості про процедуру перевірки їх дотримання вболівальниками доводяться до їх відома під час придбання квитка шляхом її друкування на ньому [16].

Відповідно до розглянутих прикладів окрім мети переміщення, важливими є внутрішні кордони охорони громадського порядку у межах яких розробляються і діють правила поведінки. Так, вболівальник, який бажає здійснити перегляд футбольного матчу, може вчинити порушення громадського порядку або на шляху до стадіону, або, вже задовольнивши свій інтерес перегляду матчу, після його закінчення на шляху повернення додому. В обох випадках Правила поведінки глядачів на стадіонах визначають цю людину як вболівальника лише в межах стадіону та під час проведення гри. Таким чином охорона статичного громадського порядку в масштабі “переміщення” людини забезпечується системою правил поведінки сформованих суспільством з урахуванням цільового призначення та особливостей функціонування окремого громадського місця та закріплених нормативними, як правило, підзаконними правовими актами.

Як і на інших рівнях, систему правил поведінки, що забезпечують охорону статичного громадського порядку, можна побудувати відповідно до змісту Глави 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення у складі правил поведінки, що забороняють нецензурну лайку в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян (ч. 1, ст. 173), поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку (ч. 1, ст. 173-1), застосування вогнепальної чи холодної металеві зброї або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду в населених пунктах і в не відведених для цього місцях (ч. 1, ст. 174), куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом, а також в інших місцях, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради (ч. 1, ст. 175-1), придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення (ст. 177), реалізацію фальсифікованих алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, а так само обладнання для їх вироблення (ч. 2, ст. 177-2), розпивання спиртних напоїв на вулицях, на стадіонах, у скверах, парках, у всіх видах громадського транспорту та в інших громадських місцях, крім підприємств торгівлі і громадського харчування, в яких продаж спиртних напоїв на розлив дозволений виконавчим органом сільської, селищної, міської ради, або поява в громадських місцях у п’яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль (ч. 1, ст. 178), участь в організованих без дозволу азартних іграх (карти, рулетка, “наперсток” та інші) на гроші, речі та інші цінності (ч. 1, ст. 181), ворожіння у громадських місцях (ч. 4, ст. 181), заняття проституцією (ч. 1, ст. 181-1), порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях (ч. 1, ст. 182), завідомо неправдивий виклик пожежної охорони, міліції, швидкої медичної допомоги або аварійних служб (ст. 183) та вказують на існування внутрішніх інформаційних меж переміщення.

Динамічний громадський порядок у масштабі “переміщення” доцільно розглядати за відсутності чіткої мети такого переміщення у внутрішніх інформаційних межах та,

відповідно, за умови переміщення через кордони “сім’ї” та “робочого місця” у напрямку назовні. Таким чином, охорона громадського порядку на цьому рівні не залежить від існування окремих правил поведінки, а визначається загальними засадами регулювання поведінки особи в суспільстві про, які у достатньому обсязі проінформовано людину та які відобразилися у національному законодавстві. Відповідно, чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення містить у собі щонайменше 43 склади правопорушень що посягають на динамічний громадський порядок, серед яких перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44), дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення (ст. 51), проїзд по посівах або насадженнях на автомобілі, тракторі, комбайні чи іншій машині, проїзд по посівах або насадженнях на гужовому транспорті (ст. 104), невиконання водіями вимог працівника міліції про зупинку транспортного засобу (ст. 122-2), злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції при виконанні ним службових обов’язків, а також вчинення таких же дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військово-службовця у зв’язку з їх участю в охороні громадського порядку (ст. 185).

Підсумовуючи розгляд охорони громадського порядку, доцільно вказати на види інформаційних ресурсів охорони громадського порядку.

Так, в масштабі (рівні) “сім’ї” ними є: 1) відомості щодо насильства у сім’ї передані за її межі; 2) відомості щодо протиправної поведінки членів сім’ї передані за її межі; 3) відомості щодо правил поведінки членів сім’ї, отримані третіми особами у межах сімейних відносин. В масштабі (рівні) “робочого місця” доцільно вказати на: 1) відомості щодо порушень трудової дисципліни, передані за межі трудового колективу; 2) відомості щодо дій власника або уповноваженого ним органу, отримані третіми особами з джерел, доступ до яких не обмежувався; 3) відомості щодо дій власника або уповноваженого ним органу, доступ до яких був обмежений, отримані третіми особами під час виконання їх функцій з охорони громадського порядку чи боротьби зі злочинністю. В масштабі “переміщення”: 1) інформацію щодо меж “сім’ї” та “робочого місця”, отриману під час охорони громадського порядку; 2) формулювання мети (напрямку) “переміщення”, здійснене людиною відповідно до системи координат “сім’я – робоче місце”, “робоче місце – робоче місце”, “сім’я – сім’я”; 3) відомості щодо внутрішніх кордонів охорони громадського порядку, перетинання яких людина вважає доцільним під час “переміщення” у власній системі координат; 4) інформацію щодо наявності загальноновизнаних та затверджених нормативними актами правил поведінки у внутрішніх межах – громадських місцях, доведену до відома людини під час їх перетинання.

Використана література

1. Словник законодавчих термінів NAU-online. – Режим доступу : [//www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.11321.0](http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.11321.0)
2. Сімейний кодекс України. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2947-14&p=1247663929390363](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2947-14&p=1247663929390363)
3. Ковальова О.В. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім’ї : дис... к.ю.н. : 12.00.07 / Ковальова Олена Володимирівна. – Харків, 2008. – 238 с.
4. Про попередження насильства в сім’ї : Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2789-14](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2789-14)
5. Рекомендації щодо безпеки та гігієни праці у будівництві № 175, м. Женева, 20 червня 1988 року. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_094](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_094)

6. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці (Дод.1. Основні терміни та визначення) : Постанова Міністерства праці України № 41 від 01.09.1992 р. – Режим доступу : [//www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.4136.1&nobreak=1](http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.4136.1&nobreak=1)

7. Про затвердження Правил безпеки в газовому господарстві коксохімічних підприємств і виробництв (Правила, розд. 2) : Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 27.03.2007 р. № 61. – Режим доступу : [//www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1137.474.1&nobreak=1](http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1137.474.1&nobreak=1)

8. Про розвиток автомобільної промисловості України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1624-IV. – Режим доступу : [//www.zakon.nau.ua/doc/?code=1624-15](http://www.zakon.nau.ua/doc/?code=1624-15)

9. Кодекс законів про працю України. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08&p=1247815758029223](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08&p=1247815758029223)

10. Об утверждении типовых правил внутреннего трудового распорядка для рабочих и служащих предприятий, учреждений, организаций : Постановление Государственного комитета СССР по труду и социальным вопросам № 213 от 20.07.1984 р. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0213400-84](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0213400-84)

11. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1045-14&p=1248164333864275](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1045-14&p=1248164333864275)

12. Цивільний кодекс України. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15&p=1248164333864275](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15&p=1248164333864275)

13. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 р. № 611. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=611-93-%EF](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=611-93-%EF)

14. Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1306-2001-%EF&p=1248260120045198](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1306-2001-%EF&p=1248260120045198)

15. Правила поведінки глядачів на стадіонах під час відвідування футбольних матчів : Постанова Президії ФФУ від 24.10.2002 р. – Режим доступу : [//www.fpl.ua/img/docs/security/rules.doc](http://www.fpl.ua/img/docs/security/rules.doc)

16. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.2004 р. № 823. – Режим доступу : [//www.fpl.ua/img/docs/security/postanova_823.doc](http://www.fpl.ua/img/docs/security/postanova_823.doc)

~~~~~ * * * ~~~~~